

# İLKOKUL YILLARINDA ÖĞRENCİLERİ MUTLU VE MUTSUZ EDEN ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI VE BU DAVRANIŞLARIN ETKİLERİ

*Araştırma Makalesi / Research Article*

Aydın, B., Kara, E., ve Günbey, M. (2019). İlkokul Yıllarında Öğrencileri Mutlu Ve Mutsuz Eden Öğretmen Davranışları ve Bu Davranışların Etkileri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(1), 69-92.

Geliş Tarihi: 19.03.2019

Kabul Tarihi: 06.06.2019

E-ISSN: 2149-3871

Doç. Dr. Bahri AYDIN

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bölümü

[bahriaydin@ibu.edu.tr](mailto:bahriaydin@ibu.edu.tr)

ORCID No: 0000-0002-1720-6334

Öğr. Gör. Eray KARA

Giresun Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

[erayykar@giresun.edu.tr](mailto:erayykar@giresun.edu.tr)

ORCID No: 0000-0001-8614-4918

Öğr. Gör. Melike GÜNBEY

Giresun Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

[melikegunbey@giresun.edu.tr](mailto:melikegunbey@giresun.edu.tr)

ORCID No: 0000-0003-0402-5611

## ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ilkokul yıllarında öğrencilerini mutlu ve mutsuz eden öğretmen davranışlarını ortaya çıkarmak ve bu davranışların öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırma tarama modelinde olup, araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile bir devlet üniversitesi eğitim fakültesinde 2014-2015 yaz döneminde Sınıf Yönetimi ve Rehberlik dersini alan 137 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış bir form ile toplanan verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre katılımcılar, kendilerini en fazla mutlu eden öğretmen davranışlarını ödül verme, ilgi gösterme ve sorumluluk verme; en fazla mutsuz eden öğretmen davranışlarını ise ceza, dayak ve toplu ceza olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin kendilerini mutlu eden öğretmen davranışlarının dersi sevmeye, derse ilgi

duyma, derse katılma, öğretmeni sevmeme, kendini önemli hissetme, kendine güven kazanma, düşüncelerini rahat ifade edebilme, öğretmenlik mesleğini seçme gibi etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin kendilerini mutsuz eden öğretmen davranışlarının ise derse katılmama, ilgi duymama, dersten soğuma, dersi dinlememe, sevmeme, öğretmenden nefret etme, uzak durma, korkma, soğuma, öğretmenle konuşmama, okuldan soğuma arkadaşlarının önünde küçük düşme, fiziksel bazı hastalıklara yakalanma, kendine güvenini kaybetme, başarısız olmaktan korkma ve aşağılanmış hissetme gibi etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

**Anahtar Kelimeler:** İlkokul Öğrencisi, Öğretmen Davranışları, Öğrenci Mutluluğu.

## **TEACHERS' BEHAVIORS MAKING STUDENTS HAPPY OR UNHAPPY, AND THEIR EFFECTS**

### **ABSTRACT**

The purpose of this study is to reveal the behaviors of teachers which make the students happy and unhappy and to examine the effects of these behaviors on students. Qualitative research model is used in the research. The sample of the study consisted of 137 students who received classroom management and guidance course in summer term in a public university education faculty using convenience sampling. Content and descriptive analysis were used to analyze the data collected by a semi-structured form developed by the researchers. In addition, there are quantitative aspects of the research as the frequencies of sub-themes are specified. According to the findings of the study, the participants stated that teachers' behaviors that make them happy most were rewarding, showing interest and giving responsibility, and the behaviors which make them unhappy are as punishment, beatings and bulk punishment. They expressed that the behaviors of the teachers who make them happy help them to like the lesson, be interested in the lesson, attend the class, love the teacher, feel important, gain self-confidence, express their thoughts in a comfortable way and choose teaching as a profession. Teachers who make them unhappy cause not participating in the lesson, not being interested, being away from the course, not listening to the lesson, disliking teacher, staying away, fear, cooling down, not talking to the teacher, physical illness, losing confidence.

**Keywords:** Primary School Students, Teachers Behaviors, Students' Happiness.

### **1. GİRİŞ**

Toplumunu oluşturan en önemli kaynak olan insanın şekillenmesi, yaşadığı çevreye duyarlı, toplumsal hayata katkı sağlayan ve mutlu bireyler olarak hayatlarını sürdürmeleri eğitimin önemli amaçlarındandır. Bahsedilen amaçların gerçekleşmesini sağlayan en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Eğitim sisteminin önemli basamaklarından biri olan ilkokul, gelecek yaşantılara temel olabilecek davranışları kazandırmayı amaçlamaktadır. Burada kazanılan davranışlar sonraki basamaklar için temel oluşturmaktadır. Bu aşamada, öğretmenlerin öğrencilere temel

akademik becerileri ve yeterlikleri kazandırmaları gerekmektedir. Bu becerileri kazandırırken öğretmenlerin alan yeterliklerine yeteri derecede sahip olmalarının yanında öğrencilerle iletişimlerinin de etkili olması beklenmektedir.

Temel olarak öğretmenlerin öğrencilere yönelik davranışları öğretmen davranışları, öğretmen yeterlikleri, öğretmen nitelikleri gibi farklı başlıklar altında incelenmektedir. Akar'a (2003) göre öğretmen davranışları üç gruba ayrılabilir:

1. Sıcak, anlayışlı, arkadaşça ya da bencil, sınırlayıcı, soğuk davranışlar
2. Sorumlu, sistemli, çalışkan ya da plansız, sorumsuz davranışlar
3. Uyarıcı, dikkat çekici ya da sıkıcı, tekdüze davranışlar

Özdemir ve Yalın'a (2000) göre bir öğretmen üç yeterliği taşıması gerekir. Bunlardan ilki parçası (içinde) olma, ikincisi hâkim olma ve diğeri öğrenci merkezli değildir. Parçası olma yeterliği; duygulara önem verme, öğrencileri önemseme, hâkim olma yeterliği; öğrencileri arasında ayırım yapmama, kendi hislerini kontrol etme gibi alt yeterlikleri içerir. Etkili öğretmenlerin kişisel özellikleri ise üç grupta toplanabilir; "Güdüleyici kişilik; isteklilik, yakınlık ve mizah, güvenilirlik", "Başarıya adanmışlık; yüksek başarı beklentisi, teşvik edici ve destekleyicilik" ve "Profesyonel davranış; ciddi, sistemli, uyarlanabilen/esnek, bilgili".

Kişilik özellikleri açısından; öğretmenlik mesleği öncelikle çocukları ve mesleği sevmeyi gerektirir. Öğrencileri seven öğretmenler, onlarla sıcak ve olumlu ilişki kurarlar. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerine hoşgörü ve sabır göstermesi, anlayışlı olması son derece önemlidir. Öğrencilerin içinde buldukları yaş döneminin özelliklerini de bilmelidir. Öğretmen verdiği sözü tutan, eleştiriye açık, yardımsever, adil ve tarafsız, sabırlı ve sempatik olmalıdır (Eskicumalı, 2002).

Erden'e göre (2007) etkili bir öğretmende kişisel ve mesleki olmak üzere iki nitelik bulunmalıdır. Öğretmenin kişisel nitelikleri çocuğun okula ve derse yönelik tutumlarını etkiler. Olumsuz kişilik özelliklerini taşıyan bir öğretmen, çocuğun dersten ya da okuldan tümüyle uzaklaşmasına ya da akademik olarak başarısız olmasına neden olabilir. En önemli kişilik özellikleri; hoşgörülü ve sabırlı olma, açık fikirli, esnek olma, sevecen, anlayışlı ve esprili olma, yüksek başarı beklentisi olma, cesaretlendirici ve destekleyici değildir.

Özsoy'a (2005) göre bir öğretmenin coşkulu, içten, esprili ve güvenilir olması onun güdüleyici bir kişilik yapısına sahip olduğunu ortaya koymakta ve öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır. Öğretmenlerin mesleki yeterliklerine de öğretim

etkinliklerini planlama, öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma, etkili iletişim kurma, sınıf yönetimi, zamanı etkin kullanma, öğrenmeleri değerlendirme, rehberlik yapma girmektedir.

Ünal ve Ada'ya göre (2003) öğretmenler; sevecen, samimi, içten, dürüst ve tutarlı olmalıdır. Dürüstlük ve tutarlılık saydam bir etkileşime dayanır. Öğretmenin sözleri ve davranışları, düşünce ve duygularıyla uyum içinde olmalıdır. Öğrenci açısından, bireysel düzeyde, bu ilişkinin iki temel boyutu vardır, bunlardan ilki “güven duygusunun sağlanması”, diğeri ise “kendini gerçekleştirme koşullarının hazırlanması”dır. Bu ilişkinin grupsal düzeyde de özellikle öğrenci-öğrenci etkileşimi açısından üçüncü bir boyutu vardır ki, bu da “grup düzeyinde bağlılık (bütünlük) duygusunun oluşturulması”dır (Demirbolat, 2005; Emrem, 2008).

Öğretmen eğitim ortamının oluşturulmasında, sınıf kültürü ve iklimi açısından en önemli öğedir (Dönmez, 2004). Sınıf iklimi, atmosfer olarak da düşünülebilir. Atmosfer, sınıfta hissedilen duyguyu ifade eder. Sınıftaki atmosfer iki biçimde görülür. Birincisi; sınıf atmosferi düzensiz, soğuk, sevimsiz ve tehdit edicidir. Sınıfta bu tür atmosferlerin olması öğrenmeyi güçleştirir. Bu tür ortamlar öğrencilerin okullarından, öğretmenlerinden ve sınıflarından soğumalarına neden olur. Öğrenciler otoriter bir biçimde idare edilirse, hata yapmaktan korkarlar. İkincisi de, iyi bir biçimde oluşturulmuş sınıf atmosferidir. Bu durum sıcak, destekleyici, sevecen, cesaret verici, yardım edici ve memnun edicidir. Böyle bir atmosfer, üretici çalışmalarını cesaretlendirir, eğlence ve başarı duygusunu yükseltir. Olumlu sınıf atmosferi, öğrenciyi çalışmaya özendirdiği gibi başarısının yükselmesini de sağlar (Sendur, 1999; Ceylan, 2007).

Öğretmenin öğrencilerine yönelik olumlu davranışlarının öğrenciler üzerinde olumlu etkileri vardır. Öğretmenin güler yüzlü, sabırlı, tutarlı, sevgi dolu, şefkatli olması öğrencinin güdülenmesinin önkoşuludur (Ercan, 2005). Noddings (1988, 1992)'e göre öğrenciler sevdikleri ve değer verdikleri öğretmenlerin derslerine daha çok çalışmakta ve o derste öğrenmeye daha fazla saygı duymaktadırlar (akt: Kaban, 2014). Öğrenciler, öğretmenine sevgi ve ilgi duyduğunda öğrenmek istemediği bir dersi veya konuyu da öğrenir (Külahoğlu, 2005). Fraser ve Chiohn (2009)'a göre; öğrencilerin okul ve sınıf ortamı algıları, eğitimin bilişsel ve duyuşsal çıktılarını etkilemektedir. Bu doğrultuda öğrenciler, mutlu oldukları ve tercih ettikleri bir sınıf ortamında daha başarılı olmaktadır (akt: Uslu, 2012). Sınıfta, öğretmenin mutlu ve olumlu olması öğrencilerin de mutlu, olumlu olmasına yol açmaktadır (Özdemir, 2004). Olumlu duygusal öğretmen özellikleri, öğrencinin sağlıklı bir kişilik geliştirmesine de yardımcı olur, öğrenci üzerinde yaşam boyu kalıcı izler bırakır. Öğrenci, karşısında mutlu, güven veren, neşe kaynağı bir öğretmen görmek ister. Böyle bir öğretmenin dersini

dört gözle bekler. Öğretmen öğrenciyi bir birey olarak kabul etmeli ve sınıfın önünde küçük düşürecek, hayal kırıklığına yol açacak konuşma, tavır ve hareketlerden kaçınması gerekir (Sarıtış, 2005).

Aksi, huysuz, alaycı, saldırgan, adaletsiz, kibirli davranan öğretmenlerin sınıfındaki öğrenciler, daha fazla istenmeyen davranışlar sergilemektedir (Özdemir, 2004). Öğretmenin azarlamak, küçük düşürmek, bağırarak, itip kakmak, alay etmek gibi davranışları öğrencileri eğitimden, öğretmenden, okuldan uzaklaştırabilir ayrıca istenmeyen davranışlara yol açabilir.

Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda başarılı olmaları birçok faktörden etkilenmektedir. Öğretmenlerin davranışları bu faktörler arasında yer almaktadır. Öğretmen davranışları öğrencileri mutlu eden ve mutsuz eden davranışlar olarak düşünülebilir. Öğretmenlerin, öğrencilerine yönelik hem mutlu eden davranışlarının hem de mutsuz eden davranışlarının öğrenciler üzerinde farklı etkileri olabilir. İlkokul kademesi eğitim sisteminin temel düzeyidir. Dolayısıyla ilkokul öğretmenlerinin öğrencileri mutlu ve mutsuz eden davranışlarının neler olduğunu belirlemesine ve bu davranışların öğrenciler üzerinde etkilerinin ortaya çıkarılmasına gereksinim vardır. Ortaya çıkan sonuçların öğretmen ve öğrenciler açısından önemli katkıları olduğu düşünülmektedir. Öğretmenler öğrencilerini mutlu eden ve mutsuz eden davranışların neler olduğunu ve bunların onlar üzerindeki etkilerini öğrenerek onların daha sağlıklı gelişimlerini sağlayacaklardır. Öğrenciler ise öğretmenlerin mutlu eden davranışlarıyla karşılaştıklarında okula daha olumlu bakmaya başlayacaklar ve bu da onların daha mutlu ve başarılı bireyler olmalarına katkıda bulunacaktır.

### ***Araştırmanın Amacı***

Bu araştırmanın amacı, ilkokul yıllarında öğrencileri mutlu ve mutsuz eden öğretmen davranışları ve bu davranışların öğrenciler üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışmaktır.

## **2. YÖNTEM**

### ***2.1. Çalışmanın Deseni***

Bu çalışmada öğrenci görüşmelerinden sağlanan nitel verilerle bir durumun betimlenmesine çalışılmıştır. Nitel araştırma, toplumsal ya da insanî bir problemi anlamak ve açıklamak için kendine has metodolojik gelenekler kullanan bir soruşturma sürecidir (Creswell, 1998). Bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak elde edilen nitel veriler içerik analizine tabi tutularak analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılı yaz döneminde öğrenimine devam eden

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile sınıf yönetimi ve rehberlik dersini alan 137 öğrenci seçilmiştir. Yaz döneminde farklı bölümlerde öğrenim gören öğrenciler karışık olarak ders almaktadır. Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, araştırmacılar tarafından öğrencilere dağıtılmış ve 20 dakika sonunda toplanmıştır. Bu formda öğrencilere ilkokulda kendilerini mutlu ve mutsuz eden öğretmen davranışları ile bu öğretmen davranışlarının kendilerini nasıl etkilediği sorusu yöneltilmiştir. Görüşme formunu hazırlama sürecinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında; ilgili literatür taranmış, elde edilen bilgiler ışığında açık uçlu sorular hazırlanmış, iç geçerlilik için alan uzmanı üç kişinin görüşü ve katılımcı teyidi alınmıştır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınan form, Türkçe öğretimi alan iki alan uzmanının görüşleri doğrultusunda düzenlenerek beş öğrenciye (araştırma grubu dışında) ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamada soruların katılımcılar tarafından anlaşıldığı belirlenmiş ve forma son şekli verilmiştir.

### ***2.2. Verilerin Analizi***

İlkokulda öğrencileri en çok mutlu ve mutsuz eden öğretmen davranışlarını ve bu davranışların öğrenciler üzerinde bıraktıkları etki ile ilgili öğrenci görüşlerinin çözümlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır. İçerik analizinde; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013) aşamaları izlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin belirttikleri mutlu ve mutsuz eden öğretmen davranışlarına ilişkin ifadeler kodlanmış ve alt temalar belirlenmiştir. Oluşturulan alt temaların frekansları belirlenmiş, daha sonra betimsel analiz kısmında katılımcıların görüşlerinden bire bir alıntılar yapılmıştır. Öğrenci görüşleri Ö1, Ö2... şeklinde doğrudan alıntılarının sonunda belirtilmiştir.

### **3. BULGULAR**

Bu bölümünde, araştırmanın amacına uygun olarak Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ilkokulda iken kendilerini mutlu ve mutsuz eden öğretmen davranışlarına ilişkin alt temalara yer verilmiş, alt temaların frekansları belirlenmiş ve katılımcı görüşleri birebir belirtilmiştir.

#### ***Öğrencileri Mutlu Eden Öğretmen Davranışları***

Öğrencileri mutlu eden öğretmen davranışları Tablo 1'de sunulmuştur.

**Tablo 1: Öğrencileri Mutlu Eden Öğretmen Davranışları**

<b>Davranışlar</b>	<b>f</b>
Ödül	37
İlgi gösterme	36
Sorumluluk verme	11
Yeteneğini fark etme	7
Yanlış davranışa hoşgörülü olma	5
Başkalarına karşı savunma	5
Dersi bırakıp oyun oynatma	2
Dersi bırakıp fıkra anlatma	2
Dersi çeşitlendirme	2
Adaletli davranma	2
Başarıyı görme	2
Fikirlere saygılı olma	1
Olmadı	1
Birlikte vakit geçirme	1
Derse katma	1
<b>Toplam</b>	<b>115</b>

Tablo 1’de öğrencileri en çok mutlu eden öğretmen davranışı öğretmenin “*ödül vermesi*” olarak görülmektedir. Daha sonra sırayla öğretmenin “*ilgi göstermesi*”, “*sorumluluk vermesi*”, “*yeteneğini fark etmesi*”, “*yanlış davranışa hoşgörülü olması*”, “*başkalarına karşı savunması*”, “*dersi bırakıp oyun oynatması*”, “*dersi bırakıp fıkra anlatması*”, “*dersi çeşitlendirmesi*”, “*adaletli davranması*”, “*başarıyı görmesi*”, “*fikirlere saygılı olma*”, “*birlikte vakit geçirmesi*”, “*derse katması*” öğrencilerini mutlu eden davranışlar olarak bulunmuştur.

Aşağıda öğrencileri ilkokulda mutlu eden öğretmen davranışları ve bu davranışlara ilişkin öğrenci ifadeleri yer almaktadır.

**Ödül verme;** öğrencileri en çok mutlu eden öğretmen davranışı olarak bulunmuştur. Öğrenciler, öğretmenlerin farklı durumlarda –başarılı olduklarında, özel günlerinde- kendilerini ödüllendirdiklerinde mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda ödül verme ile ilgili öğrenci görüşleri yer almaktadır.

“Resim yapmayı sevdiğim için sınavda başarılı olunca ödül olarak boya kalemi seti hediye almıştı. Yaptığım resimleri ona göstermemi istemişti, güzel olanları panoya asardı.” Ö2

“Okumayı söktüğümde okuma ağacındaki elmamı tamamen boyadık ve bana verdi. Okumaya geçtiğimde öğretmenimin verdiği hediye için mutlu olmuştum.” Ö17, “ İlkokulda takdir alanları kürsüye çağırıp karneleri kürsüde verirlerdi. Ben de ilkokulda hep takdir almıştım. Öğretmenlerim beni tebrik ederlerdi beni mutlu etmişti” Ö12, “Doğum günüm dönem içine denk geliyordu ve ilkokul hocamın bana hediye alması beni çok mutlu etmişti.” Ö51, “3. Sınıfta testlerde en yüksek alan öğrencinin adı panoda bir sonraki sınava kadar kalıyordu. Orada ismimi görmek mutlu ederdi” Ö115.

Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi öğrencilerin, başarılarını gören, takdir eden, hediye veren öğretmen davranışlarından mutlu olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin mutlu eden davranışlarından öğrencilere **ilgi gösterme**; öğrenciler, farklı durumlarda örneğin sıkıntıya düştüklerinde öğretmenin ilgi göstermelerinden mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenin ilgi gösterdiği durumlara ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Öğretmenimin kimsenin benimle oynamadığını görünce yanına çağırıp benimle oynaması” Ö9, “İlkokul öğretmenimle sınıfta benim haklı olduğum bir konuda tartışma yaşanmıştı. Çok üzülüp ağlayarak eve geldiğimde akşam öğretmenim arayıp gönlümü almıştı” Ö20, “Saçlarımızı örmesi, bağlaması mutlu ederdi” Ö48, “Hasta olduğum bir dönemde öğretmenimin hastalığımla yakından ilgilenmesi beni mutlu etmişti.” Ö72, “Boş vakitlerinde teker teker öğrencilerinin evlerini ziyaret etmesiydi. Sıra bana geldiği zaman çok mutlu olmuştum” Ö85, “Öğretmenim bir soruyu yapamadığım için bana kızmıştı sonra gelip benden özür dilemişti” Ö87, “Anneler gününde bir gösteri hazırlamıştık annem o gün işi nedeniyle gelemedi. Gösteri sonunda herkes hazırladığı çiçeği annesine verecekti ben çok üzülmüştüm hocam o gün “çiçeği bana verebilirsin” demişti ve sarılmıştı”Ö106, “İlkokulda gün sonunda dersten çıktığımızda hocamızla aynı yolda giderken benimle sohbet etmesi” Ö113, “Kış aylarında öğretmenim sınıftan paspal şekilde çıkan öğrencilerin üzerlerini düzeltir atkı ve şapkalarımızı takardı.” Ö122, “Düşüğümde incindiğimde bana pansuman yapması” Ö125.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığına göre öğrenciler, yalnız kaldıklarında onlarla oynayan, sorun yaşadıkları bir gün arayan, saçını ören, hastalandığında ilgilenen vb. öğretmen davranışlarından mutlu olmaktadır.

Öğretmenlerin öğrencileri mutlu eden davranışlarından **sorumluluk vermeye** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda yer almaktadır.



“Silgi, kalem, tebeşir ihtiyaç olduğunda diğer sınıflara beni göndermesi ve bu sınıftaki hocaların bana ilgi göstermesi” Ö27, “Yeni atanan Türkçe öğretmenin sınıfına geldiğinde Türkçesi iyi olan öğrencilerle kötü olan öğrencilerin birbirleriyle çalışmalarını istemesi” Ö45, “Öğretmenimizin ders esnasında işi çıkmıştı ve sınıftan gitmesi gerekiyordu. Sınıfa benim göz kulak olmamı istedi. Beni öğretmen masasına oturttu ve arkadaşlarıma kitap okumamı istedi” Ö82, “Öğretmenimin beni kantinden tost almaya göndermesiydi. Hep başka arkadaşlarımı gönderirdi. Ben de çok özenirdim. Beni gönderdiğinde çok mutlu oldum” Ö90.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığına göre sınıfın ihtiyacı olan araç gereci getirmek için sınıf dışına gönderen, arkadaşına yardım için görevlendiren öğretmen davranışları öğrencilerin mutlu olmasına katkıda bulunmaktadır.

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **yeteneğini fark etmeye** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda yer almaktadır;

“Çok hızlı koşuyordum. Beden eğitimi dersinde öğretmenim beni görmüş 8. sınıf öğrencileriyle yarış yaptırmıştı. Beni atletizm minik kızlar grubuna almış ve ilçeler arası yarışlara göndermişti” Ö19, “Resim öğretmenimin bana destek olup resim yarışmasında dereceye girmeme ve okulun önünde ödül almamı sağlamasıydı” Ö57.

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **yanlış davranışa hoşgörülü olmaya** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda belirtilmiştir;

“Tahtadayken veya soru sorulduğunda yanlış cevaba karşı hoşgörülü tavır gösterilmesi ve rahatlatıcı sözler söylenmesi” Ö28, “Yanlış yaptığım bir davranışın yanlış olduğunu güzellikle kızmadan anlatıp doğrusunun ne olduğunu söylemesi” Ö62, öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **başkalarına karşı savunmaya** ilişkin öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Öğretmenimin başka bir öğretmene beni savunması” Ö4, “Bir arkadaşım tarafından yalancılıkla suçlandığımda öğretmenin yalan söylemediğime inanması ve sınıfta beni savunması” Ö37, “Futbol oynarken camı kırdığımda dükkân sahibine karşı beni korumuştur.” Ö54

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **dersi bırakıp oyun oynatmaya** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda ifade edilmiştir;

“Hocanın ders yapmayacağız demesiydi. Dışarı çıkıp top oynamıştık. Derslerden çok sıkılmıştık. Güzel oldu” Ö8

“Biz deprem zamanındaydık ilkokul boyunca. Prefabrikte öğrenim gördük. Derste soruları bilenleri oyun oynamaya çıkarırdı. Bu o zamanlar en büyük hayalimizdi” Ö46

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **dersi bırakıp fıkra anlatmaya** ilişkin bir öğrencinin görüşü aşağıda yer almaktadır;

“Sosyal bilgiler öğretmenimin bizim sıkıldığımızı anladığında dersi yarıda bırakıp fıkra anlatması ve tekrar derse geri dönmesi” Ö10

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **dersi çeşitlendirmeye** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda belirtilmiştir;

“Dışarıda kitap okuma yarışı yapma” Ö25

“Gruplar oluşturarak kavanozlara nohut fasulye gibi tahıllar doldurduk bazılarına kötü söz söyledik bazılarına iyi güzel sözler söyledik. Ve kavanozdaki değişimi inceledik” Ö23

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **adaletli davranmaya** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdadır;

“Öğretmenimizin bize aynı eşitlikte yaklaşması idi. Öğrenmek istediğimiz bir konu olsun oyunla eğlenceli hale getirip öğretmesi idi.” Ö110

“Sınıfta adaletli bir tutum izlemesi beni mutlu ederdi” Ö44

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **başarıyı görmeye** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda ifade edilmiştir;

“Yılsonu müsameresinde bir oyun yazdım öğretmene söyledim öğretmen sınıfta bu oyunu oynamamıza izin verdi.” Ö127

“Öğretmenin ailemi çağırıp benim başarıyı paylaşması il bazında yapılan sınavda 1. Oldum. Öğretmen ailemi çağırdı ve onlara başarılı olduğumu söyledi.” 131

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **fikirlere saygılı olmaya** ilişkin bir öğrencinin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Sınıfta bir konu tartışıldığında herkes aynı düşünceyi savunurken ben aksi bir durumu söylemişim. Ama öğretmen bana olumlu olarak dönüt vermişti.” Ö130

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışının **olmamasına** ilişkin bir öğrencinin görüşü aşağıda yer almaktadır;

“En mutlu eden bir öğretmen olmadı” Ö100

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **birlikte vakit geçirmeye** ilişkin bir öğrencinin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Öğretmenimin bizimle futbol maçı yapması beni çok mutlu etmişti. Çünkü çok samimi gelmişti. Kendisine güvenim artmış, beni mutlu etmişti” Ö15

Öğretmenlerin öğrencilerini mutlu eden davranışlarından **derse katmaya** ilişkin bir öğrencinin görüşü aşağıdadır.

“Öğretmenimizin bize arkadaşça yaklaşması ve derse bizleri de dâhil ederek işlemesi” Ö34

### ***Öğrencileri Mutsuz Eden Öğretmen Davranışları***

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışları Tablo 2’de sunulmuştur

**Tablo 2: Öğrencileri Mutsuz Eden Öğretmen Davranışları**

<b>Davranışlar</b>	<b>f</b>
Dayak	31
Azarlama-kızma-bağırma	17
Toplu ceza	12
Diğer cezalar	9
Haksızlığa uğrama	5
Ders işlememe	4
Sınıfta başarısız ilan etme	4
Beden dersinde matematik yapma	31
Hakaret	3
Ayrımcılık	3
Öğrenciye inanmama	2
Başarının görülmemesi	2
Zorla bir iş yaptırma	2
Görüşlere saygı duymama	2
Lakap takma	1
Sözünü tutmama	1
Toplam	99

Öğrencileri en çok mutsuz eden öğretmen davranışı ise “*dayak*” olarak ortaya çıkmıştır. Bunları sırasıyla “*azarlama-kızma-bağırma*”, “*toplu ceza verme*”, “*diğer cezalar*”, “*haksızlığa uğrama*”, “*ders işlememe*”, “*sınıfta başarısız ilan etme*”, “*beden eğitimi dersinde matematik yapma*”, “*hakaret etme*”, “*ayrımcılık yapma*”, “*öğrenciye inanmama*”, “*başarının görülmemesi*”, “*zorla bir iş yaptırma*”, “*görüşlere saygı duymama*”, “*lakap takma*”, “*sözünü tutmama*” izlemektedir. “

Aşağıda öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışları ve bu davranışlara ilişkin öğrenci ifadelerine yer verilmiştir.

Bu araştırmada, öğrencileri en çok mutsuz eden öğretmen davranışının **dayak** olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler öğretmenlerin farklı nedenlerden dolayı kendilerine dayak attıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencileri mutsuz eden dayacağı hangi durumlarda attığına ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Derste arkadaşlarıma espri yapıp güldürdüğüm için hoca tahtaya kaldırıp tokat atmıştı.” Ö2

“İlkokul hocamın geç kalan arkadaşlarıma eline cetvel ile vurmasıdır.” Ö7

“Sıranın en sonunda arkadaşım ile oturuyorduk. Fen bilgisi dersindeydik. Arkadaşım ile bir defter açtık ve sessizce orada yazdık. Hocamız bunu gördü. Ve bizi tahtaya çıkardı. Konuştuğumuz kâğıdı yırttı ve sınıfın ortasında azarlayarak ağızımıza koyup yutmamızı istedi. Hayatım boyunca hiç unutamadım. Hem dövmüştü hem hakaret etmişti. Hem de kâğıtları yutmuştuk. Hala nefret ediyorum ondan.” Ö19

“Bir arkadaşımız sınıf kütüphanesinin camını kırdığı için bütün sınıfın önünde eline cetvelle vurmuştu” Ö26, “Tahtaya kaldırıp ödevini yapmayanların kafasını tahtaya vurması ve parmağındaki yüzüğün darbesi unutulmayacak bir davranıştı.” Ö42, “Öğretmenimiz konuştuğumuzda bize ceza olarak parmaklarımıza cetvelle vururdu.” Ö60, “İstiklal marşı okunurken hareket eden bir arkadaşımıza tokat attı” Ö71, “Sınavda yaptığımız yanlış kadar elimize cetvelle vuruyordu.” Ö90, “Benim suçu üstüne atmamdan dolayı öğretmenimin arkadaşımı dövmesi.” Ö91.

Yukarıdaki öğrenci ifadelerinden de anlaşıldığı gibi öğrenciler, herhangi bir nedenden dolayı öğretmen tarafından tokat, cetvel vb. ile cezalandırıldıklarında mutsuz olmaktadır.

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **toplu cezaya** ilişkin öğrencilerin ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Öğretmenimiz birkaç kişinin yaptığı saygısızlıktan dolayı tüm öğrencileri cezalandırmıştı. Ders anlatmamıştı.” Ö22

“Bir gün okulda futbol oynarken okulun camı kırıldı. Öğretmen hepimizi sıra dayağına çekti.” Ö74

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **diğer cezalara** ilişkin öğrencilerin ifadeleri aşağıda belirtilmiştir.

“Sınıfta bir metin okutmuştu. Arkadaşım ve ben iyi okuyamadığımız için bizi sınıfın dışına pencerenin önüne yollamıştı. Orada metni okumamızı istemişti.” Ö78

“Derse geç kaldığım için boğazımı sıkması” Ö95

“Meyve suyu kutusunu sınıfta patlattım diye öğretmenim boğazımı sıkmıştı” Ö99

“Öğretmen yanımdaki arkadaşım ile konuştuğum için beni en çok anlamadığım kişinin yanına oturtmuştu” Ö112

“Öğle arasında ben hep okulda kalırdım öğretmen de ısıtıcıda su kaynatıyordu. Ben de duvardaki yazıları okuyordum. Önümdeki ısıtıcıyı görmeyip devirmiştım. Hoca beni sınıftan kovmuştu” Ö137

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **ders işlememe** konusundaki öğrencilerin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Öğretmenim sınıfa gelir sürekli makyaj yapardı bize okuma parçasını okuma görevi verirdi ve kendisi makyaj yapardı” Ö35

“Öğretmenimiz değiştikten sonra yeni gelen öğretmenimizin bizim körelmemize sebep olması hiç bir şey öğretmedi.” Ö84

“Sözlü, ödev gibi durumlarımızı çalışmamızı isterdi bir kere çalıştınız mı diye sormazdı. Kontrol etmezdi.” Ö88

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **haksızlığa uğrama** ile ilgili öğrencilerin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Sınavda doğru yaptığım soruyu öğretmenim doğru kabul etmemişti” Ö41

“Öğretmenimiz evde kartondan ağaç yapılmasını istemişti. Ben de çok önem vererek hazırlamıştım. Hocamız ödevleri karıştırdı benim ödevimi emeğimi başkasının olarak gördü.” Ö126

“Arkadaşlarımla olan tartışmada karşı tarafı haklı görmesi haklı taraf bendim.” Ö58

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **sınıfta başarısız ilan etmeye** ilişkin öğrencilerin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Çözemediğim bir matematik sorusunu çözemeyen tek kişi olduğumu sınıfın ortasında söylemesiydi” Ö57

“Türkçe dersinde öğretmenimizin verdiği şiiri güzel okuyamamıştım. Öğretmenimiz tüm sınıfın içinde bana “bir de sınıfın en çalışkanı sensin. Bu nasıl şiir okumak” demişti.” Ö116

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **beden eğitimi dersinde matematik yapma** konusunda bir öğrencinin görüşü aşağıda yer almaktadır.

“Beden dersinde matematik dersi yapmamızdı.” Ö8

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **hakarete** ilişkin bir öğrencinin görüşü aşağıda belirtilmiştir.

“Matematik dersinde soru çözmek için tahtaya çıkmıştım. Soruyu çözemedim. Hoca benimle dalga geçip hakaret etmişti.” Ö16

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **ayrımcılığa** ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdadır.

“Sınıfta başarılı olduğumu düşündüğü arkadaşlarıma özel ders veriyordu bu sınıfı ikiye ayırmıştı. Ders alıp başarılı olanlar ve ders almayanlar şeklinde.” Ö3

“Matematikte öğretmenimin derste herkesle ilgilenirken benimle ilgilenmemesi, sınıfta herkes soruyu çözerken ben çözemediğimde yine yüzüme bakmaması.” Ö61

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **öğrenciye inanmamaya** ilişkin öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmeninin bana inanmaması. 23 Nisan resim yarışması için resim yapmıştım. Öğretmene teslim ettiğimde bunu sen yapmış olamazsın sözüyle karşılaştım ve mutsuz oldum.” Ö102

“Öğretmenimiz sınavdan sonra masanın önüne çağırarak kopya çekmedik diye yemin ettirdi tek tek herkese. O yüzden hiç sevmezdim öğretmenimi” Ö120

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **başarının görülmemesi** konusunda bir öğrencinin görüşü aşağıdadır.

“Günlerce uğraşıp hazırladığım okul maketinin öğretmen tarafından beklediğim gibi beğeni kazanmaması.” Ö115

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **zorla bir iş yaptırmaya** ilişkin aşağıda öğrenci görüşleri yer almaktadır.

“Müzik hocamızın tek tek zorla şarkı veya türkü söyletmesi sesim güzel olmadığı için çok mutsuz olmuştum.” Ö11

“Zorunlu olarak tahtaya kaldırması bir soru sorduğunda direk kaldırması arkadaşlarımin hepsinin bana bakması ve soruya doğru cevap verememem.” Ö110

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **görüşlere saygı duymama** konusunda bir öğrencinin ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“Öğretmenimin babamın siyasal görüşüne aptalca demesi.” Ö36

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **lakap takmaya** ilişkin bir öğrencinin görüşü aşağıdadır.

“Öğretmenimin sevme amaçlı da olsa lakap takması.” Ö135

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarından **sözünü tutmama** konusunda bir öğrencinin görüşüne aşağıda yer verilmiştir.

“4. sınıfta İngilizce öğretmenimiz sınavdan 100 alana hediye kupa alacağım demişti. Ben de sınavdan yüz aldım. Ve kupamı almadı. Çok üzücüydü benim için ve hala da unutamadım.” Ö46

### ***Öğrencileri Mutlu Eden Öğretmen Davranışlarının Öğrenciler Üzerindeki Etkileri***

Öğrenciler, mutlu eden öğretmen davranışlarının kendileri üzerlerinde bazı etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu etkiler, dört grupta toplanabilir. Birincisi derse yönelik etkilerdir. Derse yönelik etkiler kapsamında; dersi sevme, ilgi duyma, katılma, derse daha fazla çalışma isteği, dersi daha iyi öğrenme, daha başarılı olma, derste istenmeyen

davranışta bulunmama yer aldığı bulunmuştur. İkincisi öğretmeni sevme gibi öğretmene yönelik etkilerdir. Üçüncüsü, öğrencinin kendisine yönelik etkileridir. Bunların; kendini önemli hissetme, kendine güven kazanma, düşüncelerini rahat ifade edebilme, öğretmenlik mesleğini seçme olduğu bulunmuştur. Dördüncüsü, okulu sevme gibi okulla ilgili etkilerdir. Öğrencileri mutlu eden öğretmen davranışlarının öğrenci üzerindeki etkilerine ilişkin öğrencilerin ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Öğretmenlik mesleğine sempati duymaya o yaşlarda başladım” Ö2, “Öğretmenime daha çok sevgi duymaya başladım” Ö30, “Derse katılımımı sağladı” Ö33, “İngilizce sevmediğim bir dersti sevmeye başladım.” Ö43, “Kendimi önemli hissetmeme neden oldu.” Ö49, “Kendime olan güvenimi artırdı” Ö51, “Bana okulu sevdirdi. Birinci sınıf olduğu için okula alışmam ve okulu sevmemde çok etkili oldu” Ö60, “Bana daha çok ders çalışma isteği vermişti” Ö116, “bu beni ortaokulun sonuna kadar okulun en başarılı öğrencilerinden biri yaptı” Ö89, “Onun beni sevdiğini hissettiğim için derslerde onu üzecek davranış yapmamaya çalıştım” Ö113, “Tahtaya kalkma korkumu yenmiştim” Ö123, “derslerimde daha başarılı oldum” Ö11, “Daha iyi öğrenmemi sağlamıştı” Ö110, “Bundan sonra düşüncelerimi rahatlıkla söyleyebildim” Ö130, “Bu olay beni derste pasif olmaktan çıkarıp aktif hale getirdi” Ö34.

### ***Öğrencileri Mutsuz Eden Öğretmen Davranışlarının Öğrenci Üzerindeki Etkileri;***

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarının öğrenciler üzerinde olumsuz etkileri olduğu bulunmuştur. Bu etkiler dört grupta toplanabilir. Birincisi, derse karşı olumsuz etkiler. Bunlar; derse katılmama, ilgi duymama, dersten soğuma, dersi dinelememe, sevmeme, başarısız olma olarak ifade edilmiştir. İkinci olarak, öğretmene karşı olumsuz etkiler. Bunlar; öğretmenden nefret etme, uzak durma, korkma, soğuma, öğretmenle konuşmama, iletişimi kesme olarak belirtilmiştir. Üçüncüsü okuldan soğuma gibi okula yönelik olumsuz etkilerdir. Dördüncüsü mutsuz eden öğretmen davranışının öğrencinin kendi üzerindeki etkilerdir. Bunların da; arkadaşlarının önünde küçük düşme, fiziksel bazı hastalıklara yakalanma, kendine güvenini kaybetme, başarısız olmaktan korkma, aşağılanmış hissetme, kendini ifade etmekte zorlanma öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarının öğrenciler üzerindeki etkilerine ilişki öğrencilerin görüşleri aşağıdadır.

“Arkadaşlarımın önünde mahcup oldum birkaç gün okula gitmek istemedim” Ö2, “Eğitimin böyle öğretmenlere kalmaması için öğretmen olmak istememe sebep oldu.” Ö6, “Hala ondan nefret ediyorum.



Gördüğümde yakasına yapışmak istiyorum. Hayatımın her döneminde o tahtada hissettiğim duygular peşimi bırakmadı” Ö19, “Bu olaydan dolayı derse katılmakta güçlük çekiyordum” Ö30, “Parmak kaldırmaya bile korkar hale geldik derse olan ilgimiz azaldı” Ö32, “Matematik dersinden soğumama, matematik öğrenememe sebep oldu” Ö37, “Bu olay ve benzeri hoca baskısı nedeniyle stresten kızılık hastası oldum ve vücudumda kabarcıklar çıktı” Ö42, “Öğretmenlerime hep uzak kalmayı tercih ettim” Ö50, “Öğretmenlerden korkmaya başladım. Sürekli bizi cezalandıracaklarını düşünmeye başladım” Ö60, “Okuldan soğumama ve okula çekinerek gitmeme neden oldu” Ö65, “Sınavdan ve başarısız olmaktan çok korktum özgüvenim kırıldı” Ö90, “Bir daha hocayla konuşamadım” Ö91, “Çok fazla etkilemedi” Ö134, “Derse ilgimi kaybettim. Öğretmenimi sevmemeye başladım” Ö56, “Dersi dinlememeye başladım. Sınavlardan düşük almamı etkiledi” Ö62, “Öğretmenenden soğudum” Ö97, “Gün boyunca dersi dinlemedim ve hocama küsmüştüm”113, “Öğretmenimle aramdaki samimiyet bitti” Ö31, “O derse karşı tepki gösterdim hala da sevmiyorum” Ö124, “Aşağılanmış hissetmişim” Ö137, “Matematikten soğudum” Ö96, “Öğretmenime olan sevgimi ve güvenimi sarsmıştı. Yanına gidesim gelmezdi” Ö120, “Derse katılmak içimizden gelmiyordu.” Ö128, “Cevabı bilsem de yanlış çıkacak diye doğru bildiğimi söyleyememişim.” Ö110.

#### 4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğrencileri en fazla mutlu eden öğretmen davranışının ödül verme olduğu ortaya çıkmıştır. İlgi gösterme, sorumluluk verme, öğrencinin yeteneğini fark etme, yanlış davranışa hoşgörülü olma, başkalarına karşı savunma, dersi bırakıp oyun oynatma, fıkra anlatma, dersi çeşitlendirme, adaletli davranma, başarıyı görme, fikirlere saygılı olma birlikte vakit geçirme ve öğrenciyi derse katma öğrencileri mutlu eden diğer öğretmen davranışlarıdır.

Davranışçı yaklaşım, davranışların öğrenilmesinde pekiştireçlerin önemine dikkat çeker. Pekiştireçler bir yönüyle ödülleri ifade eder. Pekiştireç; bir davranışın tekrar etme olasılığını artıran uyarıcılardır. Davranışçı yaklaşıma göre bir davranışın öğrenilmesi isteniyorsa pekiştireç verilmelidir. Öğretmenler, nitelikli bir öğretmen olmak istiyorlarsa bilmeleri gereken konulardan biri öğrencilerin gelişim dönemlerinin özellikleridir. İlkokul Erikson’a göre kişilik gelişimi açısından başarıya karşı yetersizlik dönemini kapsar. Bu dönemde öğrenciler başarılı olmak ve gösterdikleri başarının öğretmen tarafından fark edilmesini beklerler. Ödül dışsal bir güdüleyici olarak, öğrencilerin olumlu davranışlarının sıklığını artırmakta; ancak bu güdüleyiciler öğrencide var olan öğrenmeye dair merak, ilgi, içsel motivasyon ve sürekliliği olumsuz etkileyebilmektedir (Gündüz ve Balyer, 2010), fakat genel olarak söylenebilir ki, öğrencilerin davranışlarının

ödüllendirilmesi ve öğrencilerle birlikte davranış çıktılarının tartışılması, sınıf içi disiplini sağlamada başarılı bir süreç olarak öne çıkmaktadır (Lewis vd., 2005). Dolayısıyla, öğretmenlerin sınıf yönetiminde disiplini sağlamak için öğrencilerin davranışlarına yön vermek, davranışlarında tutarlı bir bütünlük sağlamak ve öğrenci davranışlarını yapılandırmak için ödül sistemini uygulamaları gerekmektedir (Aydın, 2000).

Öğretmenlerin, öğrencilerine ilgi göstermeleri önemli öğretmen davranışlarından biridir. Öğrencilerin her zaman sıcak ve dostça davranan öğretmenleri sevdiği söylenebilir. Kendilerini seven, saygı gösteren, arkadaş gibi konuşabildikleri yani iletişim kurabildikleri öğretmenler onlar için iyi öğretmendir. Cana yakın öğretmen; sevgi dolu, sevecen, nazik, güven veren, anlayışlı, eğlenceli kişilerdir. Öğretmenleri tarafından sevildiklerini hisseden öğrencilerin, öğretmenlerinin kendilerine az ilgi gösterdiğini düşünen öğrencilerden daha yüksek akademik başarı gösterdiğini ortaya koyan araştırmalar, öğretmenlere, öğrencilerle olumlu ilişkiler kurabilme becerilerinin de öğretilmesini önermektedir (Varış, 1998). Cana yakın öğretmen ilgilidir, içten, nazik tavırlar sergiler, güven ve sorumluluk duygusuna sebep olur. Buna göre, cana yakınlık davranışı; öğretmenler çalışmalarında öğrencilere yardım ederler, öğrencilerin güvenebileceği birileridir, iyi bir espri anlayışları vardır, şaka götürebilirler ve dersleri öğrencileri memnun eder (Arıcan, 2005). Öğrenci-öğretmen ilişkisinin niteliği, akademik başarıyı ve öğrenci davranışını etkilemektedir. Öğrenciler cana yakın ve arkadaş olan öğretmenleri yeğlemektedir. Öğretmenlerin daha sempatik olmaları ve öğrenciler için daha olumlu roller üstlenmeleri halinde öğrencilerin okula ve öğretmenlere karşı daha olumlu yargılar taşıyor olmaları da kuşkusuz önemlidir (Celep, 2002). Aksi takdirde, hoşgörüyü göstermeyen, sert, çok az övgü veren, sınıfta sıkıcı bir hava yaratan öğretmen, öğrencinin uygun davranışını motive etmekte yetersiz kalacaktır. Öğrencileri en fazla mutsuz eden öğretmen davranışının dayak olduğu saptanmıştır. Diğer öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarının; azarlama-kızma-bağırma, diğer cezalar, haksızlığa uğrama, ders işlememe, sınıfta başarısız ilan etme, beden dersinde matematik yapma, hakaret, ayrımcılık, öğrenciye inanmama, başarının görülmemesi, zorla iş yaptırma, görüşlere saygı duymama, lakap takma ve öğretmenin sözünü tutmaması olduğu ortaya çıkmıştır.

Ceza, uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım anlamı taşımaktadır (TDK, 2005). İki tür cezadan bahsedilebilir. Birinci tür cezada organizmanın hoşuna gitmeyen bir uyarıcı verilir. Dövmek, azarlamak bu tür cezaya girer. İkinci tür cezada ise organizmanın hoşuna giden bir uyarıcı ortamdaki çekilir. Çocuktan sevgiyi esirgeme, teneffüse çıkmayı yasaklama, arkadaşlarından ayırma davranışları

bu tür cezaya örnek verilebilir (Erden ve Akman, 1995). Birinci tür ceza ile şiddet birbiriyle ilişkili kavramlardır. Gözütok'a (2008) göre şiddet; birinin bir diğerine bilerek ya da bilmeyerek acı vermesidir. Şiddet davranışları; öfke patlaması, vurma, tekmeleme, itme, çimdikleme, tokat atma, kavga etme, yaralama, tehdit etme, aşağılama, bağırma, istismar etme, zorbalık, özgürlüklerini kısıtlama, sahip olduklarını elinden alma, vermesi gerekenleri vermeme olarak sıralanabilir. Şiddet türleri duygusal ve psikolojik şiddet ve fiziksel şiddet olmak üzere ikiye ayrılır. 1. Duygusal ve psikolojik şiddet; bağırma, korkutma, hakaret etmek, küçük düşürmek, yaptıklarını ve kendisini beğenmemek, küçük düşürücü şakalar yapmak, aşılama, birbiriyle karşılaştırmak, tehdit etmek, sevgiden yoksun bırakmak gibi insanın duygularına ve psikolojik durumuna zarar veren eylemlerdir. 2. Fiziksel şiddet; tokat atma, tekme atma, yumruk atma, dövme, hırpalama, çimdikleme, saç çekme, itip kakalamak gibi insanın bedenine zarar veren eylemlerdir.

Öğrencileri mutlu eden öğretmen davranışlarının etkisi; derse, öğretmene, öğrencinin kendisine ve okula olmak üzere dört grupta toplandığı belirlenmiştir. Dersi sevme, ilgi duyma, katılma, derse daha fazla çalışma isteği, dersi daha iyi öğrenme, daha başarılı olma, derste istenmeyen davranışta bulunmama öğrencileri mutlu eden öğretmen davranışlarının derse yönelik etkileridir. Öğretmene yönelik etki öğretmeni sevme olarak saptanmıştır. Kendini önemli hissetme, kendine güven kazanma, düşüncelerini rahat ifade edebilme, öğretmenlik mesleğini seçme öğrencinin kendine yönelik etkileridir. Okulu sevme de okulla ilgili etkidir.

Öğrencileri mutsuz eden öğretmen davranışlarının etkisi yine derse, öğretmene, öğrencinin kendisine ve okula olmak üzere dört boyutta toplanmaktadır. Derse katılmama, ilgi duymama, dersten soğuma, dersi dinlememe, sevmeme, başarısız olma derse yönelik, öğretmenden nefret etme, uzak durma, korkma, soğuma, öğretmenle konuşmama, iletişimi kesme öğretmene yönelik, okuldan soğuma okula yönelik, arkadaşlarının önünde küçük düşme, fiziksel bazı hastalıklara yakalanma, kendine güvenini kaybetme, başarısız olmaktan korkma, aşağılanmış hissetme, kendini ifade etmekte zorlanma öğrencinin kendine yönelik etkileridir.

Öneriler;

1. İlkokul öğretmenleri öğrencilerinin; derse, kendisine, öğrencilere ve okula yönelik olumlu tutum ve davranışlar sergilemelerini istiyorlarsa onları mutlu eden davranışlar sergilemelidir.
2. Sınıf Öğretmenliği bölümünde eğitim gören öğretmen adaylarına öğrencilerine karşı gösterdikleri davranışların onlar üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin olabileceği ve hatta yaşamları süresince bu

- etkinin devam edeceği üzerinde durulmalıdır.
3. Sınıf öğretmenliği yapan öğretmenlere gösterdikleri olumlu ve olumsuz davranışların öğrencileri nasıl etkilediğine yönelik alanda çalışmış öğretim üyeleri tarafından seminerler düzenlenmelidir.
  4. Öğretmenler, şiddetin her türünün birey üzerinde onarılmaz etkiler bırakabileceğinin farkında olmalı ve şiddeti bir çözüm yolu olarak algılamamalıdır.
  5. Öğretmenler öğrencilerine değerli olduklarını hissettirilmeli, her birinin ilgisini, yeteneğini ortaya çıkarmayı hedefleyen etkinliklere yer vermelidir.

### KAYNAKÇA

- Akar, İ. (2003). *Sınıf Yönetimi*, Zeki Kaya (Ed.), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arıcan, K. (2005). *İlköğretim Okullarında Sınıf İçi İletişimde Rol Oynayan Öğretmen Davranışları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Celep, C. (2002). Orta Öğretim Öğrencilerinin Psikolojik ve Akademik Gereksinimlerini Karşılama ile Sınıf İçi Öğrenci Dönütleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (9), 24-40.
- Ceylan, G. (2007). *Öğretmen-Öğrenci Etkileşiminin Sınıf Atmosferine Etkisi (Aksaray İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dönmez, B. (2004). *Sınıf Yönetimi*, Selahattin Turan ve Mehmet Şişman (Ed.), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Emrem, S. (2008). *Olumlu Öğrenme Ortamı Yaratmada Öğretmen-Öğrenci Etkileşiminin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Ercan, L. (2005). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Leyla Küçükahmet (Ed.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Erden, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erden, M. ve Yasemin A. (1995). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Eskicumalı, A. (2002). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Yüksel Özden (Ed.), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gözütok, D. (2008). *Eğitim ve Şiddet*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gündüz, Y. ve Balıyer, A. (2011). Eğitimde Ödül ile Cezanın Yeri ve Buna İlişkin Alternatif Yaklaşımlar, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 10-23.
- Erden, M. (2001). *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Alkım Yayınları.

- Kaban, A. L. (2014). *Kişilerarası İletişimde Duygusal Bulaşmanın Rolü: Öğretmen Öğrenci İletişimi Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lewis, R., Romi, S., Qui, X., ve Katz, Y. J. (2005). Teachers' Classroom Discipline and Student Behavior in Australia, China and Israel. *Teaching and Teacher Education*, (21), 729-741.
- Özdemir, İ. E. (2004). *Sınıf Yönetimi*, Şule Erçetin ve Çağatay Özdemir (Ed.), Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Özdemir, S. ve Halil, İ. Y. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Sarıtaş, M. (2005). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Leyla Küçükahmet (Ed.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Külahoğlu, Ş. Ö. (2005). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Leyla Küçükahmet (Ed.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okula Yönelik Aidiyeti: Öğretmen-Öğrenci İlişkisi, Akran İlişkisi Ve Aile Katılımının Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Varış, F.(1998). *Eğitim Bilimine Giriş*, İstanbul: Alkım Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

## EXTENDED SUMMARY

### Purpose

The purpose of this study is to reveal the behaviors of teachers who make the students happy and unhappy and to examine the effects of these behaviors on the students.

### Methodology

The population of the study covers students of Abant Izzet Baysal University Faculty of Education. In the study, 137 students were selected via convenience sampling. A semi-structured interview form was prepared and distributed to the students by the researchers. In this form, the students were asked how teachers' behaviors affected them by being happy and unhappy in primary school. Within the scope of the validity and reliability during the preparation process of the interview form open-ended questions were prepared in the light of the information obtained from a detailed literature review. Three people were interviewed for internal validity. A form was provided for the expert opinion to have a scope validity. The experts were in the field of Turkish education and Educational Sciences. In piloting process, it was determined that the questions were understood by the participants and the final form of the form was given.

### Findings (Results)

Rewarding was found to be the top teacher behavior that makes students happy. Students stated that they were happy when teachers rewarded themselves in different situations when they were successful or on special days. Below is a sample opinion of a student about rewarding. *“I liked drawing pictures. When I was successful in the test, my teacher gave me a set of crayons and he asked me to show him the pictures I made, and he put the good ones on the billboard. That was making me happy.”* (S3). Taking care of students' problems is another behavior of teachers making students happy; The students stated that they were happy that the teacher showed interest in different situations, for example, when they were distressed.

*“When my teacher sees that no one is playing with me, he calls to me and plays with me.”* S9.

The other behaviors of teachers making students happy are; recognizing the students' abilities and success, being tolerant, respectful and fair, including students into the activities. And the list of the teachers' behaviors which make students unhappy are as listed:

**Table 1. Teachers' behaviors which make students unhappy.**

Behaviors	f
Beating	31

Yelling	17
Bulk Punishment	12
Other Punishment	9
Feeling injustice	5
Wasting time in class	4
Labeling someone 'bad'	4
Replacing classes ( Math instead of PE)	3
Insulting	3
Discriminating	2
Not believing in students	2
Ignoring success	2
Forcing for something	2
Disrespect for opinions	1
Nickname	1
Not fulfilling promises	1
Total	99

### **Conclusion and Discussion**

It was revealed that the teacher behavior that makes the students most happy is rewarding. Taking care of, giving responsibility, recognizing the ability of the student, defending against others, including in the lesson, playing the game, explaining the jokes, diversifying the lesson, seeing fairness, seeing success, being respectful of ideas, spending time together and making the students happy are other teacher behaviors. The behavioral approach draws attention to the importance of reinforcements in learning behaviors. Here reinforcements represent rewards in one aspect. They are stimulants that increase the likelihood of repetition of a behavior. If a behavior is to be learned according to the behavioral approach, reinforcement should be given. Teachers, if they want to be a qualified teacher, one of the issues they should know is the characteristics of the students' developmental periods.

It was found that the teacher behavior that makes students most unhappy is beating. Types of violence are divided into emotional/psychological violence and physical violence. 1. Emotional and psychological violence includes shouting, frightening, insulting, humiliating, doing and disliking itself, making humiliating jokes, comparing with each other, threatening, depriving of love are acts that harm the emotions and psychological condition of human. 2. Physical violence means slapping, kicking, punching, beating, harming, pinching, pulling hair, pushing, hitting. They are acts that harm the body of the person physically. Both types of violence should not be seen as a solution. As students opinions show, unfortunately there are some 'violent' teacher behaviors that make other students unhappy. These are yelling, other

penalties, injustice, labeling in class, more mathematics in class, insult, discrimination, disbelief in the student, failure to see success, forced labor, not respecting opinions, nicknaming and not keeping the teacher's word. Some suggestions for primary school teachers are as follow:

1. If primary school teachers want to show positive attitudes and behaviors towards themselves, students and the school, first they should exhibit behaviors that make them happy.
2. It should be emphasized that the pre-service teachers who are enrolled in the primary teaching department may have positive and negative effects on their behaviors towards their students and this effect will continue during their lifetime.
3. Seminars should be organized on how the positive and negative behaviors of the teachers affect students.
4. It should be borne in mind that all kinds of violence can have irreversible effects on the individual. Violence should not be perceived as a solution.
5. Students should feel that they are valuable, and activities aiming to reveal their interest and talent should be included.